

POSTANOWIENIE

Dnia 10 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania L. K.
przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw
Wewnętrznych i Administracji w Warszawie
o wysokość emerytury policyjnej i policyjnej renty inwalidzkiej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 10 września 2024 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
z dnia 29 grudnia 2022 r., sygn. akt III AUa 316/22,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Decyzją z 11 lipca 2017 r. (nr [...]) Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie, działając na podstawie art. 15c w zw. z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2016 r., poz. 708 ze zm.) oraz na podstawie otrzymanej z Instytutu

Pamięci Narodowej informacji z 1 marca 2017 r. (nr [...]), ponownie ustalił wysokość należnej L.K. emerytury stwierdzając, że od 1 października 2017 r. miesięczna wysokość tego świadczenia wynosi 1.716,81 zł, przy przyjęciu, że podstawa wymiaru emerytury to 6.179,44 zł.

Decyzją z 11 lipca 2017 r. (nr KRI [...]) Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie, działając na podstawie art. 22a w zw. z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2016 r., poz. 708 ze zm.) oraz na podstawie otrzymanej z Instytutu Pamięci Narodowej informacji z 1 marca 2017 r. (nr [...]) ponownie ustalił wysokość należnej L. K. renty inwalidzkiej stwierdzając, że od 1 października 2017 r. miesięczna wysokość renty inwalidzkiej wynosi 0,00% zł, przy przyjęciu, że podstawa wymiaru świadczenia to 6.249,31 zł. Jak wskazał organ rentowy ustalona wysokość renty była niższa od kwoty odpowiedniego świadczenia w najniższej wysokości, wobec czego została podwyższona do kwoty 750,00 zł. Z uwagi na posiadanie prawa do korzystniejszej emerytury policyjnej, wypłata renty została zawieszona.

Wyrokiem z 22 marca 2022 r. (sygn. akt sygn. akt VI U 280/21) Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie L. K. przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie o wysokość emerytury policyjnej i policyjnej renty inwalidzkiej, zmienił zaskarżone decyzje w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu L. K. prawo do ustalenia wysokości emerytury z pominięciem art. 15c ust. 1-3 oraz policyjnej renty inwalidzkiej z pominięciem art. 22a ust. 1-3 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej

Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2016 r., poz. 708 ze zm.) - poczynając od 1 października 2017 r.

Na skutek apelacji organu rentowego Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 29 grudnia 2022 r. (sygn. akt III AUa 316/22) zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił odwołania (pkt 1) oraz zasądził od L. K. na rzecz Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie kwotę 420 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje (pkt 2).

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie złożył ubezpieczony, zaskarżając judykat w części dotyczącej oddalenia odwołania od decyzji z 11 lipca 2017 r. (nr [...]) organu rentowego o ponownym ustaleniu wysokości emerytury.

Zaskarżonemu rozstrzygnięciu skarżący zarzucił:

1. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 13b ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 723, zwanej dalej ustawą zaopatrzeniową), w zw. z art. 2 i 5 Konstytucji RP przez błędną wykładnię przejawiającą się w dokonaniu kwalifikacji służby ubezpieczonego „na rzecz totalitarnego państwa” przez uznanie, że sama postawa funkcjonariusza służb mundurowych PRL nie może być jedynym wyznacznikiem dla uznania, iż nie wypełnia ustawowego kryterium „służby na rzecz totalitarnego państwa” w sytuacji (niezwykle często spotykanej), gdy nie ma możliwości zweryfikowania jej własnych twierdzeń na ten temat, podczas gdy zgodnie z prawidłową wykładnią tego przepisu, potwierdzoną uchwałą Sądu Najwyższego z 16 września 2020 r. (sygn. akt III UZP 1/20, Biul. SN z 2020 r. Nr 9-10, poz. 20) kryterium "służby na rzecz totalitarnego państwa" określone w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka;

2. naruszenie art. 15c ust. 1-3 ustawy zaopatrzeniowej przez niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, gdy zgromadzony w sprawie materiał procesowy nie daje żadnych podstaw do przyjęcia, że ubezpieczony w okresie służby w Wojskach Obrony Pogranicza dopuszczał się naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka lub też w jakikolwiek faktyczny sposób uczestniczył w zdarzeniach kwalifikowanych jako takie;

3. naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, tj. art. 232 k.p.c. w zw. z art. 231 k.p.c. w zw. z art. 228 § 2 k.p.c. w zw. z art. 2 Konstytucji RP przez obarczenie ubezpieczonego negatywnymi skutkami procesowymi rzekomej niemożności wykazania, że wykonywanie przez niego obowiązków służbowych nie wiązało się z naruszaniem

podstawowych praw i wolności człowieka, podczas gdy z uwagi na znaczący upływ czasu i interwencję represyjną ustawodawcy po niemal trzydziestu latach od transformacji ustrojowej, rygorystyczne traktowanie reguły rozkładu ciężaru dowodu na niekorzyść obywatela, ze zignorowaniem domniemań faktycznych wynikających z dokumentacji przebiegu służby ubezpieczonego oraz korespondujących z nimi zeznań ubezpieczonego należy uznać za naruszenie reguły rozkładu ciężaru dowodu w postępowaniu cywilnym z zakresu ubezpieczeń społecznych.

W związku z wyżej stawianymi zarzutami skarżący wniósł o:

1. przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania;
2. uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz o skierowanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd II instancji;
3. zasądzenie od organu emerytalno-rentowego na rzecz ubezpieczonego kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Jako podstawę wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na występowanie uzasadnionej potrzeby wykładni przepisów art. 13b ust. 1 oraz art. 15c ust. 1-3 ustawy zaopatrzeniowej budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów i to mimo „drogowskazu” jaki miała stanowić uchwała Sądu Najwyższego z 16 września 2020 r. (III UZP 1/20, Biul. SN z 2020 r. Nr 9-10, poz. 20). Zdaniem skarżącego dokonując przeglądu orzecznictwa sądów odwoławczych rozpoznających odwołania od decyzji obniżających radykalnie wysokości emerytur „mundurowych” na podstawie art. 15c ust. 1-3 ustawy zaopatrzeniowej należy zauważyć, że przeważa tu wykładnia prokonstytucyjna wskazująca, iż do zastosowania rygorów z art. 15c ustawy zaopatrzeniowej nie wystarczy samo formalne pełnienie służby w jednostkach wymienionych w art. 13b ustawy w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. ale pełnienie służby polegające na zwalczaniu opozycji demokratycznej, związków zawodowych, stowarzyszeń, kościołów i związków wyznaniowych, łamaniu prawa do wolności słowa i zgromadzeń, gwałceniu prawa do życia, wolności, własności i bezpieczeństwa obywateli, łamaniem praw człowieka i obywatela (tak Sąd Apelacyjny w Białymstoku m.in. w uzasadnieniach wyroków: z 25 listopada 2021 r. w sprawach III AUa 855/21, III AUa 636/21 i III AUa 445/21, z 9 grudnia 2021 r., sygn. akt III AUa 690/21 i innych; Sąd Apelacyjny w Poznaniu w uzasadnieniu wyroku z 16 listopada 2021 r., sygn. akt III AUa 396/20). W ocenie Sądu Apelacyjnego w Białymstoku w wyroku z 16 września 2021 r. (sygn.

akt III AUa 676/21) – jak wskazuje skarżący informacja o przebiegu służby nie jest wystarczającym dowodem takiej służby uzasadniającym radykalną i oderwaną od zindywidualizowanej winy funkcjonariusza ingerencję w jego prawo do świadczeń. W dalszej części wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazuje, że w ocenie Sądu Apelacyjnego w Lublinie wyrażonej w uzasadnieniu wyroku z 8 sierpnia 2021 r. (sygn. akt III AUa 1599/20) niedopuszczalne jest zbiorowe stosowanie jakichkolwiek represji, w tym także dolegliwości finansowych wyrażających się w obniżaniu przysługujących świadczeń emerytalno-rentowych w stosunku do osób tylko za to, że pracowały lub służyły w okresie poprzedzającym zmianę ustroju państwa polskiego. Nawet uznanie, że niektóre instytucje funkcjonujące przed tą zmianą działały w sposób budzący dziś poważne wątpliwości prawno-moralne, nie uprawnia do twierdzenia, iż wszystkie osoby tam zatrudnione zasługują na potępienie, bez badania indywidualnych czynów i udowodnienia im naganego lub penalizującego zachowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przedmiotowa skarga kasacyjna nie kwalifikuje się do jej przyjęcia.

Na wstępie należy przypomnieć, że skarga kasacyjna podlega badaniu (na etapie przedsądu) w zakresie spełnienia przez nią warunków formalnych. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, czyli tak zwanego przedsądu, ustawodawca zagwarantował, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek, wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. do czterech ma, w konsekwencji, zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo będzie uzasadnione jedynie w tych przypadkach, w których mogą być

zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej jednostkowej sprawie. Ostatecznie, nie w każdej sprawie, nawet takiej, w której prawomocne orzeczenie zostało wydane w warunkach błędu w subsumpcji, czy też wyniku wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. W przeciwnym bowiem razie Sąd Najwyższy stałby się, wbrew obowiązującym przepisom, sądem trzeciej instancji, a jego zadaniem nie jest przecież dokonywanie korekty ewentualnych błędów w zakresie stosowania, czy też wykładni prawa, w każdej indywidualnej sprawie.

Podkreślenia wymaga także, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 maja 2022 r., I USK 434/21, *Legalis* nr 2740849).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w niniejszej sprawie oparty został na przesłance istnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Należy więc przypomnieć, że powołanie się na powyższą przesłankę przedsądu wymaga wyraźnego wskazania przepisów powodujących rozbieżności, a ponadto przekonania w drodze stosownej argumentacji, iż wywołują one rzeczywiste i poważne wątpliwości interpretacyjne i dotychczas nie doczekały się wykładni w orzecznictwie sądów, bądź przytoczenia orzeczeń wskazujących na występujące na tle tych przepisów rozbieżności (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 17 czerwca 2015 r., III CSK 59/15, *OSNC* 2016 Nr 2, poz. 29; z 16 maja 2018 r., II CSK 12/18, *LEX* nr 2499783; z 22 maja 2018 r., I CSK 19/18, *LEX* nr 2507107; z 20 lutego 2019 r., IV CSK 351/18, *LEX* nr 2622368; z 28 stycznia 2021 r., V CSK 428/20, *LEX* nr 3119690 i z 15 września 2020 r., I CSK 144/20, *LEX* nr 3082499). Niewątpliwie, brak podstaw do uznania, że istnieje

potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli ich interpretacja była przedmiotem uchwały Sądu Najwyższego w powiększonym składzie i nie zaistniały żadne okoliczności uzasadniające zmianę wyrażonego tam poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 lutego 2008 r., II UK 256/07, LEX nr 449011). Strona skarżąca sama przyznała, że Sąd Najwyższy zajmował się już powyższą problematyką i zajął stanowisko w uchwale z 16 września 2020 r. (III UZP 1/20, Biul. SN z 2020 r. Nr 9-10, poz. 20). Nie można natomiast wykazywać istnienia rozbieżności w orzecznictwie, powołując się jedynie na odmiennność wyrokowania czy interpretowania prawa przez sądy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 2003 r., I PK 577/02, OSNAPiUS 2003 Nr 15, poz. 1) – tak jak to ma miejsce w przedmiotowej skardze kasacyjnej.

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[SOP]

[ał]